

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

Learning Management Guidelines in Social Studies Using the Problem Solving Thinking Process for the 21st Century Learners

วิภาพรรณ พินลา¹
Wipapan Phinla¹

บทคัดย่อ

กลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือการศึกษา นับเป็นจุดมุ่งหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ เพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจของตนเอง และสังคมได้ถูกต้อง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 สังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่สืบบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ การวางแผน การตัดสินใจแก้ปัญหาจากการประเมินสถานการณ์ได้อย่างรอบด้าน ทำให้สามารถคาดการณ์อย่างมีเหตุมีผลในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นครูผู้สอนสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เท่าทันกับสื่อสารสนเทศและพลวัตสังคมดังกล่าว โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นวิธีการค้นพบ คิดแก้ปัญหาเป็นระบบ เป็นขั้นตอนจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา กระบวนการคิดแก้ปัญหา ผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Faculty of Education, Thaksin University

Abstract

The key mechanism in the development of human being is education, which is essential to human life in making their own decision appropriate with changes in the 21st century society. In this era, social studies is a subject that plays an important role in the development of human thought in planning, decision making, and solving the problem by thorough assessing the situations. All of these behaviors enable the learners to make reasonable prediction and they can be applied in everyday life. Therefore, social studies teachers need to learn and adapt themselves to cope with the media information and the social dynamics by applying the process of learning management for problem solving thinking for learners of the 21st century, focusing on the systematic discovery, problem solving approach with actual self-practice and the scientific method.

Keywords: learning management, social studies, problem solving thinking process, learners of the 21st century

บทนำ

การพัฒนาการเรียนรู้โดยกระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจะต้องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยการปฏิบัติสร้างองค์ความรู้และความคิดได้ด้วยตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจึงจะทำให้การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหาถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการคิดทั้งหมด การคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ซึ่งจะต้องใช้การคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นทักษะการคิดแก้ปัญหาจึงมิใช่เป็นเพียงการรู้จักคิดและรู้จักการใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยมความรู้ ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้ดีอีกด้วย ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ของครูไทยยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการ

จัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนใช้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ครบทุกด้าน คือ ความรู้ ทักษะการคิด และทักษะการปฏิบัติ ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

ครูผู้สอนต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการเชื่อมโยงกระบวนการในรายวิชาสังคมศึกษาเข้ากับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น 1) การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การเก็บและการรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การสรุปผล โดยผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีระบบมากขึ้น เพราะการเรียนรู้จากการทำงาน ทำให้ต้องพยายามคิดพิจารณาหาคำตอบและวิธีการแก้

ปัญหา ทำให้รู้จักจัดระบบความคิดเพื่อแก้ปัญหา
นั้น

ทักษะกระบวนการแห่งศตวรรษ ที่ 21

ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาคนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบเท่ากับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า เรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (2551) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจะต้องพัฒนา กำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกจึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 - 2564) มีแผนการผลิตและพัฒนา กำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ. 2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศ ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา และต้องเติมเต็มทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างสมดุล (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2557) ตามตำรา ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานคือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่าน

ออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ

ดังนั้น สามารถสรุปประเภทของทักษะกระบวนการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มี 3 ประเภท ดังนี้ 1) ทักษะกระบวนการปฏิบัติ (performance skills) หมายถึงความสามารถในการกระทำ หรือการปฏิบัติงานในใดๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการกระทำ ทักษะนี้สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงจากพฤติกรรม การแสดงออกของผู้กระทำ เช่น ทักษะการพูด อ่าน เขียน ทักษะการเย็บปักถักร้อย ทักษะการทำงานช่างทักษะการวาดรูป เล่นดนตรี และอื่นๆ อีกมาก ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีซึ่งเป็นที่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นับเป็นที่ทักษะที่จัดอยู่ในประเภทนี้ 2) ทักษะกระบวนการทางปัญญา (cognitive skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้สมองดำเนินการคิดให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นกระบวนการภายในสมองของบุคคลที่มองไม่เห็นผู้อื่นจะทราบได้ก็ต่อเมื่อผู้คิดแสดงออกโดยการบอกเล่าหรืออนุมานอ้างอิงจากผลงานที่ทำ ทักษะการคิดมีจำนวนมากทั้งทักษะการคิดพื้นฐานและทักษะการคิดขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ทักษะการคิดวิพากษ์ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางปัญญาเหล่านี้ล้วนเป็นที่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และ 3) ทักษะกระบวนการทางสังคม (social skills) หมายถึง ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการลด/ขจัดความขัดแย้ง เป็นต้น นอกจากนี้ทักษะกระบวนการทางสังคมยังหมายถึง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) และทักษะด้านในของบุคคล (intrapersonal skills) ด้วย เช่น ทักษะการรู้จักตนเอง การมีสติรับรู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง การยอมรับตนเอง การไตร่ตรอง ทบทวน และปรับปรุงตนเอง

จะเห็นได้ว่า ทักษะทั้ง 3 ประเภท มีลักษณะเหมือนกันตรงที่เป็นการกระทำที่มีลำดับขั้นตอน แต่แตกต่างกันในสิ่งที่กระทำหรือแสดงออก ทักษะปฏิบัติเป็นการกระทำที่แสดงออกทางพฤติกรรมภายนอกสามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่ทักษะทางปัญญาเป็นการกระทำภายในสมองที่มองไม่เห็น ส่วนทักษะทางสังคมมีลักษณะเช่นเดียวกับทักษะปฏิบัติ แต่มีความซับซ้อนและมีตัวแปรเกี่ยวข้องที่ควบคุมได้ยากจำนวนมากกว่า

การคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบของการคิดแก้ปัญหาสำหรับครูและผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง สังเกต สืบค้นในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียนในบริบทของวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และขยายสู่สังคมและประเทศที่กว้างขึ้นออกไป อีกทั้งคำนึงถึงขอบเขตความสามารถทางสติปัญญา รวมถึงกิจกรรมหรือสิ่งเร้าให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหา โดยครูผู้สอนแนะนำวิธีการ การวางแผนแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลให้ผู้เรียนเข้าใจ ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหา จนกระทั่งสรุปผลการแก้ปัญหาได้จากแนวทางดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับครูและผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับครูและนักเรียนยุคศตวรรษที่ 21

ทักษะสำหรับครูและนักเรียนยุคศตวรรษที่ 21	แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับครู	แนวทางการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนยุคศตวรรษที่ 21
Critical Thinking Skills (ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ)	การประเมินสถานการณ์ เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพ ขอบเขต ขนาดของปัญหา	ผู้เรียนสังเกตสิ่งเร้า ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ด้วยการจำการจดบันทึก
Cross- Cultural Skills (ทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ)	การค้นหาค้นหาต้นเหตุของปัญหา เป็นการศึกษาดั้งเดิม หรือปัจจัยของปัญหา	ผู้เรียนตั้งคำถามเอง โดยเป็นคำถามระดับพื้นฐานในเรื่องใกล้ตัวสู่เรื่องไกลตัวออกไป
Commuting Skills (ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์)	การค้นหาวิธีการแก้ปัญหา เป็นการแสวงหาแนวทาง และทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาหนึ่งๆ เพื่อการประเมินหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด	ผู้เรียนเกิดข้อสงสัยใคร่รู้คำตอบจึงดำเนินการหาคำตอบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ
Creative Problem Solving Skills (ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์) Career and life Skills (ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต)	การดำเนินการแก้ปัญหา เป็นการเลือกโดยการประเมินวิธีการเพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด	ผู้เรียนสะท้อนความคิดกันในการยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในองค์ความรู้ที่ได้รับจากการตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน
Collaborative Skills (ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง) Communicative Skills (ทักษะการสื่อสาร)	การควบคุมกำกับกับการดำเนินการ เป็นการติดตามผลการปฏิบัติเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้	ผู้เรียนบูรณาการความรู้ที่ได้จากการเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาในรายวิชาใหม่อย่างสร้างสรรค์

จะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับครูและนักเรียนยุคศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากการลงมือปฏิบัติ โดยเน้นกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาที่ครูผู้สอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความรู้

วุฒิภาวะ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล วิธีสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้

เรียนให้มีทักษะดังกล่าว คือการจัดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่ง ที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยเสนอในรูปแบบของคำถาม หรือปัญหาที่น่าสนใจ แล้วให้ผู้เรียนหาทางแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541: 107 – 110) ได้เสนอทักษะการคิดแก้ปัญหา 6 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นตระหนักรู้ ขั้นที่รู้ถึงปัญหา กำหนดสิ่งที่ประเด็นของปัญหาเป็นขั้นที่ฝึกให้มอง สังเกต และพัฒนาปมปัญหาอย่างไตร่ตรอง มีสติ และพิจารณาหาสาเหตุของสิ่งนั้น

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมข้อมูล หรือขั้นทำทายความจริง ขั้นที่พิจารณาเห็นปมของปัญหาแล้วจะต้องค้นหา เก็บรวบรวมข้อมูล สอบถามค้นคว้า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และจัดเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เป็นการพยายามตอบคำถามของ Why What When Where Who How

ขั้นที่ 3 ขั้นค้นหาปัญหาที่แท้จริง มองเห็นความสำคัญของปัญหาใดเกิด ก่อน – หลัง เข้าใจประเด็นสำคัญและเข้าใจการจัดการกับปัญหา

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่คิดค้นหาวิธีในการแก้ปัญหาให้ได้หลาย ๆ วิธี แล้วรวบรวมผสมผสานความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อหาความคิดใหม่

ขั้นที่ 5 ขั้นค้นหาข้อสรุป เป็นการค้นหาข้อสรุปจากแนวทางหลาย ๆ ทางในการแก้ปัญหา เลือกรูปวิธีที่เหมาะสมที่สุด และเป็นที่ยอมรับมากที่สุด

ขั้นที่ 6 ขั้นยอมรับข้อสรุปและดำเนินการแก้ปัญหาตามแนวทางที่เป็นการกำหนดขั้นตอน และปฏิบัติตามขั้นตอนในการแก้ปัญหาตามที่ได้เลือกไว้

จิรภัทร กীরติคำเกิงสกุล. (2552: 24 – 25) ได้เสนอทักษะการคิดแก้ปัญหา 6 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา คือ การตีความหมายของปัญหา โดยการใช้คำสำคัญเป็นแนวทาง

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยระบุเป้าหมายที่ต้องการอุปสรรคพร้อมสาเหตุ

ขั้นที่ 3 ขั้นคิดหายุทธวิธีแก้ปัญหา ด้วยการคิดหาวิธีที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 4 ขั้นแก้ปัญหาด้วยยุทธวิธีที่เลือก

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผล ด้วยการเสนอผลการแก้ปัญหาและแสดงหลักฐานประกอบ

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบผล ด้วยการประเมินคำตอบและวิเคราะห์การนำมาใช้

เบญจลักษณ์ พงศ์พัชรศักดิ์ (2553: 7) ได้เสนอทักษะการคิดแก้ปัญหา 4 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา หมายถึงความสามารถในการระบุปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่กำหนดให้มากที่สุดภายในขอบเขตข้อเท็จจริงที่กำหนดให้

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา หมายถึงความสามารถในการระบุสาเหตุที่เป็นไปได้ที่ทำให้เกิดปัญหา โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงของสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นที่ 3 ขั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา หมายถึงความสามารถในการวางแผนหรือเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุของปัญหา หรือเสนอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ระบุไว้อย่างสมเหตุสมผล

ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ หมายถึงความสามารถในการอธิบายว่าผลที่เกิดจากการกำหนดวิธีกำหนดการแก้ปัญหานั้น สอดคล้องกับปัญหาที่ระบุไว้หรือไม่ ผลที่ได้เป็นอย่างไร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการการตั้งปัญหาหรือค้นหาปัญหาในสถานการณ์หรือเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว แล้วฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา โดยพิจารณาถึงสาเหตุสำคัญของปัญหา แล้วเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ว่านั้น ตลอดจนเสนอแนวทางใหม่ในการแก้ไขและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายกันกับปัญหาดังกล่าว

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 มีวิธีที่คล้ายกับขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือตั้งแต่ขั้นการกำหนดปัญหา จนถึงขั้นการสรุปผล การจัดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาสามารถนำไปใช้กับทุกกลุ่มสาระวิชา ตลอดจนใช้ได้กับการจัดกิจกรรมทั้งกลุ่มและเป็นรายบุคคล ซึ่งผู้เขียนสามารถสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

สาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา	แนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา	แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	- การฝึกให้ผู้เรียนลงมือจากการปฏิบัติจริง - การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ - การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาและเสนอ ทางออกโดยการใช้หลักธรรมคำสอน	ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาจากกรณีศึกษา ที่เป็น ปัญหาในสังคมทั่วไปแล้วตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ การแก้ปัญหา
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิต ในสังคม	- การฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานหรือทำ กิจกรรมในการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง - การฝึกให้ผู้เรียนมีเหตุผลมีความเชื่อมั่น ในตนเองและเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน	ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ ที่กำหนดจากการแสดงบทบาทสมมติหรือ สถานการณ์จำลองในการปฏิบัติเป็นสถานการณ์ ซึ่งใกล้เคียงกับชีวิตจริง
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	- การจัดสิ่งเร้าหรือการกระตุ้นที่ดี เสนอ ปัญหาหรือประเด็นที่ท้าทายน่าสนใจและมี วิธีการแก้ปัญหาได้หลายวิธีมาให้ผู้เรียนฝึก ในสถานการณ์ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน	ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาจากการได้ว่าที่ใน สถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้หรือประเด็นที่ ท้าทายน่าสนใจ เพื่อเสนอวิธีทางการแก้ไข
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	- การฝึกให้ผู้เรียนรู้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตรวจสอบหลักฐานอย่างสม เหตุสมผล และการฝึกให้รู้จักแสดงความ คิดเห็นสร้างสรรค์	ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาจากบทความ ครูจะ ต้องเลือกบทความหลาย ๆ ลักษณะมาให้ผู้เรียน อ่านแล้วตอบคำถามเพื่อฝึกทักษะการคิดตามขั้น ตอนของการแก้ปัญหา
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	- การจัดบรรยากาศหรือจัดสิ่งแวดล้อม ให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้ผู้ เรียนมีความรู้สึกว่าเขาสามารถคิดค้น เปลี่ยนแปลงและมีอิสระในการคิด	ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากภาพ ให้ผู้เรียน วิเคราะห์ภาพต่างๆ ที่แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งจะ นำไปสู่การแก้ไขที่ถูกต้อง

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ข้างต้นนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาได้โดยการนำเอา หลักการพื้นฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ดังนี้ 1) การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การเก็บและการรวบรวม ข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การสรุปผล จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา นั้น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจมากเพราะ มุ่งที่ตัวผู้เรียนให้เป็นผู้แก้ปัญหา ดังนั้น ครูผู้สอน จึงมีส่วนสำคัญมากที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะใน

การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับ วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21) ดังนี้ นักเรียน ในปัจจุบันและอนาคตจะต้องเผชิญกับปัญหา และความท้าทายในอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น โลกมีการติดต่อสื่อสารและความเป็นพลวัต ดังนั้น ผู้เรียนต้องมีลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ คือ ความสามารถในการคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการสร้างชิ้นงานบริการสังคม พร้อมเจตคติในการ ช่วยแก้ไขปัญหาลังคม (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2558: 51) ซึ่งสามารถประยุกต์ ใช้กับหลักการพื้นฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จากแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษากับหลักการพื้นฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการทางวิทยาศาสตร์	การเสริมสร้าง	การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
1. ชั้นระบุคำถาม การตั้งคำถามในการวัดระดับ ความรู้ ความจำหรือข้อสงสัย ในเรื่องที่อยากรู้	ระบุคำถาม: สังเกต สรุปอ้างอิง แยกแยะ เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สื่อสาร และ กำหนดปัญหาเพื่อตอบคำถาม	การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการ ศึกษาให้ชัดเจนด้วยประเด็นคำถาม ของปัญหา (เรื่องอะไร ช่วงเวลาใด ที่ไหน)
2. ชั้นแสวงหาสารสนเทศ เป็นกระบวนการค้นหาความ รู้ หรือคำตอบในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยการซักถามผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องนั้น โดยเฉพาะ	ออกแบบรวบรวมข้อมูล: ตั้งสมมติฐาน คิดเชิงเหตุผล การพิสูจน์สมมติฐาน การ ระบุตัวแปร การนิยามเชิงปฏิบัติการ การ วางแผนเพื่อวิธีเก็บข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และวางแผนวิเคราะห์ข้อมูล	รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลาย ให้ครบถ้วน ครอบคลุมทั้งใน และนอกห้องเรียนในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ของสากล
3. ชั้นสร้างความรู้ การแสวงหาความรู้ที่ได้จาก การลงมือปฏิบัติ โดยอาศัย วิธีการได้มาซึ่งชุดข้อมูล ความรู้ที่หลากหลาย	ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล: การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การวัด การ ใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ การใช้ตัวเลข การบันทึกผล	ตรวจสอบความจริงจากหลักฐาน ที่เรียกว่า การวิพากษ์วิธีทาง ประวัติศาสตร์/วิพากษ์วิธีการทาง วิทยาศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบใน การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล

ตารางที่ 3 จากแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษากับหลักการพื้นฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (ต่อ)

วิธีการทางวิทยาศาสตร์	การเสริมสร้าง	การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
4. ชั้นสื่อสาร เสริมสร้างทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน ทักษะการเขียนสื่อสาร ความหมายข้อมูล การเขียน รายงานวิชาการ รายงาน โครงการ บทความ รวมทั้ง ทักษะการนำเสนอด้วยวาจา	วิเคราะห์และสื่อสารความหมายข้อมูล: การสังเกต การแยกแยะ การจัดกลุ่ม การจำแนกประเภท การเรียงลำดับ การจัดระบบ การใช้ตัวเลข รวมทั้งการสื่อความหมายข้อมูลแบบต่างๆ เช่น ตาราง กราฟ ภาพ เป็นต้น	วิเคราะห์ข้อมูลและตีความเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่ได้รับมาจัดระบบหมวดหมู่ ประเภทของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนของวิธีการนั้น
5. ขั้นตอนแทนสังคม เป็นขั้นเสริมสร้างการนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ความรู้ ถ่ายโอนความรู้ รวมทั้งยังเป็นการบ่มเพาะจิตบริการหรือจิตสาธารณะ	แปลความหมายและสรุป: การแปลผลข้อมูล การอุปนัย การนรนัย การสรุปผลจากข้อมูล	นำเสนอผลงานความรู้ที่ค้นพบ โดยปราศจากอคติและความลำเอียง ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าต้องเรียบเรียงเรื่อง หรือนำเสนอข้อมูลเพื่ออธิบายความอยากรู้ ข้อสงสัยตลอดจนความรู้ใหม่

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษากับหลักการพื้นฐานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนเป็นระบบ และผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาตัดสินใจด้วยตนเอง และจากการศึกษากระบวนการคิดแก้ปัญหาของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ อาทิ ทบวงมหาวิทยาลัย (2525: 232 – 234), สมจิต สวธนไพบูลย์ (2527: 8), ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541: 107 – 110), Bloom (1956: 122), Polya (1957: 6 – 22), Bruner (1966: 123 – 127), Brown & Nor-

man (1972: 53), Weir (1974: 16 – 18), Guilford and Hoepfner (1971), และ Beyer. (1987: 46) สามารถสรุปขั้นตอนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ คือ เป็นการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ คือ ฝึกให้ผู้เรียนสังเกต สาธิต ทดลองแก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบและแสดงความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลอย่างมีระบบ อีกทั้งให้รู้จักการวิจารณ์วิเคราะห์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางรูปแบบขั้นตอน วิธีการ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด แก้ปัญหาสำหรับครูผู้สอน

รูปแบบขั้นตอน	วิธีการ	แนวทางการจัดการเรียนรู้
ขั้นตระหนักรู้ปัญหา (Sensing Problem and Challenges)	การเตรียมการ คือขั้นของ การค้นพบปัญหาที่แท้จริง	เป็นขั้นที่ครู นักเรียน หรือครูกับนักเรียนกำหนดปัญหา ขั้นโดยวิธีการ เช่น ถามนำเข้าสู่บทเรียน เล่าเรื่องหรือ ประสบการณ์ แล้วตั้งปัญหา ใช้สถานการณ์ในชุมชนมาตั้ง ปัญหา จัดสถานการณ์ในห้องเรียน
ขั้นค้นหาสาเหตุของ ปัญหา หรือขั้นรวบรวม ข้อมูล (Data Finding)	การรวบรวมประเด็นข้อมูล ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลายในการศึกษา อย่างมีระบบ	เป็นขั้นที่นักเรียนคาดเดาว่าปัญหานั้นๆ มีสาเหตุมาจาก อะไร หรือวิธีการแก้ปัญหานั้นน่าจะแก้ไขโดยวิธีใด หรือ ปัญหานั้นควรมีคำตอบอย่างไร เป็นต้น
ขั้นกำหนดปัญหา (Problem Finding)	การวิเคราะห์ปัญหา คือ การพิจารณาสาเหตุ สำคัญๆ ของปัญหา	เมื่อได้ปัญหาจากขั้นที่ 1 มาแล้ว ครูจะนำนักเรียนให้คิด พิจารณาปัญหา จากนั้นก็จะแบ่งกลุ่ม เพื่อรับผิดชอบใน การแก้ปัญหาแต่ละข้อ การสอนขั้นนี้จะจบลงด้วยการ เสนอแนะแหล่งความรู้ที่แต่ละกลุ่มควรไปค้นคว้าหาคำ ตอบเพื่อแก้ปัญหา
ขั้นหาแนวทางในการ แก้ปัญหา (Idea Finding)	การเสนอแนวทางแก้ ปัญหา คือการหาวิธีการ แก้ปัญหา เป็นทางเลือกที่ ตรงกับสาเหตุ แล้วใช้การ แก้ปัญหา	นักเรียนแต่ละกลุ่มจะไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อแก้ ปัญหาด้วยการทำกิจกรรมต่างตามที่วางแผนไว้ในขั้นที่ 2 เช่น อ่านหนังสือ สัมภาษณ์ผู้รู้ เชิญวิทยากรมาให้ความ รู้ ทำแผนภูมิ ทำแผนผัง ทำสมุดภาพ ชมภาพยนตร์หรือ วีดิทัศน์ ทดลองปฏิบัติ
ขั้นค้นหาข้อสรุปและ เลือกวิธีการแก้ปัญหา (Solution Finding)	การตรวจสอบผล เป็นการ ติดตามประเมินผลจาก ข้อ 3 เพื่อให้พบผลลัพธ์ ที่พอใจ อาจต้องแก้ไข ทิศทางการแก้ปัญหาใหม่	เป็นขั้นตอนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำข้อมูลที่ได้ไปค้นคว้าหรือ ทดลองมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ หาคำตอบที่ต้องการ หรือพิสูจน์ว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้นั้น ถูกต้องหรือไม่ คำตอบ ที่ถูกคืออะไร
ขั้นยอมรับข้อสรุป และดำเนินการแก้ ปัญหา (Acceptance Finding)	การนำไปประยุกต์ใช้ เมื่อ พบปัญหาใกล้เคียงอาจนำ ไปศึกษาเพื่อแก้ไข เพื่อหา ทิศทางใหม่	เป็นขั้นที่นักเรียนสรุปผลการเรียนรู้และหลักการที่ได้จาก การศึกษาหาปัญหาและดำเนินการเสนอแนวทางการแก้ ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ใหม่

สรุปได้ว่า แนวทางรูปแบบขั้นตอน วิธีการ
และแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้
กระบวนการคิด แก้ปัญหาสำหรับครูผู้สอนนั้น
จะต้องฝึกฝนทีละขั้นตอนตามลำดับตั้งแต่ขั้นที่ 1

จนถึงขั้นที่ 6 เพราะในแต่ละขั้นตอนก็แตกต่างกัน
และเน้นหนักทักษะที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้น
ในการฝึกจึงไม่ควรยกเว้นหรือข้ามขั้นตอนใด
ขั้นตอนหนึ่ง

ผลงานการเรียนรู้รายสัปดาห์ โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21

ผลงานการเรียนรู้ในรายสัปดาห์ โดย
ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนในยุค
ศตวรรษที่ 21 ซึ่งประยุกต์การให้ผลงานหรือชิ้น
งานของผู้เรียนตามกระบวนการ โดยต้องส่งเสริม
การพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมการ
พัฒนาทักษะการคิดรวบยอดในการสร้างองค์ความ
รู้หรือนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย
เพื่อนำไปใช้ในการการตัดสินใจในประเด็นปัญหา
ที่มีความขัดแย้งให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต

ประจำวันของผู้เรียนให้มากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้อง
กับ ประสาท เนืองเฉลิม (2558) ที่กล่าวถึงจุด
มุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ใน
ศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการจัดสภาพบรรยากาศ
การเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียน
เกิดความสนใจใคร่รู้ในการเรียนรู้ได้มากขึ้น โดย
ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนฝึกการ
แก้ปัญหาและพัฒนาวิธีการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งผู้
เขียนสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับผลงานการ
เรียนรู้รายสัปดาห์ โดยใช้กระบวนการคิดแก้
ปัญหาสำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 สรุปเป็น
แนวทางได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลงานการเรียนรู้รายสัปดาห์โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา

สาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา	ผลงาน/ภาระงาน	ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้
สาระที่ 1 ศาสนา ศิล กรรม จริยธรรม	เรียงความ นิทาน โคลงกลอน เรื่องสั้น การ์ตูน ภาพวาด สมุดสะสมภาพ ร้องเพลง เสนา และบทบาทสมมติ	กิจกรรมเทศน์มหาชาติ กิจกรรมสวดมนต์ ทำวัตร เช้า กิจกรรมตักบาตร กิจกรรมพิธีแสดงตนเป็น พุทธมามกะ กิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรม พิธีหล่อเทียนและถวายเทียนพรรษา เล่านิทาน คุณธรรม นิทานชาดก
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตในสังคม	ภาพวาด จดหมาย สคริป เกม แบบจำลองหุ่นจำลอง ละคร โต้้วาที กล่าวสุนทรพจน์	เสียงตามสายพลเมืองดีตามระบอบวิถีประชาธิปไตย ประกวดแสดงละครหน้าที่พลเมืองดี จัดโครงการ ค่ายห้องสมุดเคลื่อนที่
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	แผ่นพับ ผังกราฟิก แผ่น โฆษณา งานประดิษฐ์ โปสเตอร์ การกล่าวนำเสนอ ด้วยวาจา	การแข่งขันตอบปัญหาเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำ วัน,ประกวดภาพยนตร์สั้น ประกวดสวนผักพืช สมุนไพรเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	บทความ ตำรา รายงาน หนังสือ วีดิทัศน์ เว็บไซต์ การ แสดงดนตรี แสดงนาฏศิลป์ การเล่น การอนุรักษ์ภูมิ- ปัญญาท้องถิ่น	กิจกรรมสุขภาพบุรุษ สุภาพสตรี คนดีศรีอยุธยา (ประกวดมารยาทไทย) กิจกรรมคัดเลือกนักเรียน ดีศรีสาธิต การอนุรักษ์ความเป็นไทย แสดงละคร ประวัติศาสตร์ไทย โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	โครงงาน โครงการ เว็บไซต์ แผนที่ ภาพถ่าย การ กล่าวรายงาน พิธีการดำเนิน รายการ	ประกวดโครงงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนชุมชนจัดทำฝ่าย ชุดทดลอง

จากตารางข้างต้นผลงานการเรียนรู้รายสังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ในการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้รู้จักวางแผนการดำเนินการทำกิจกรรมและค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งครูเป็นเพียงผู้แนะแนวไปสู่การค้นคว้า แนะนำสื่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนผู้เรียนได้ความรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมที่หลากหลาย มาประยุกต์ใช้กับวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้แบบจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงาน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอำนวยการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. (2551). การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในดิน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จิรภัทร กิรติดำรงสกุล. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2525). ชุดการเรียนการสอนสำหรับครูวิทยาศาสตร์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์. ทบวงฯ.

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 โดยความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังนั้นครูผู้สอนต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการเชื่อมโยงกระบวนการในรายวิชาสังคมศึกษาเข้ากับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น 1) การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การเก็บและการรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การสรุปผล โดยผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดอย่างมีระบบควบคู่กับการเรียนรู้วิชาการ ตลอดจนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และสามารถสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และนำมาสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพได้

- เบญจลักษณ์ พงศ์พัชรศักดิ์. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2541). คิดเก่ง สมองไว. กรุงเทพฯ: โปรดักทีฟบุ๊ก.
- ประสาธน์ เจริญเฉลิม. (2558). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมจิต สวอนไพบูลย์. (2527). สมรรถภาพการสอนของครู: การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Beyer, B.K. (1987). Practical strategics for the teaching of thinking. Boston: Allyn and Bacon.
- Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of educational objectives book 1: Cognitive Domain. London: Longman Group.
- Brown, N.D. & Norman, D.A. (1972). Physical science: A search for understanding. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Bruner. J. (1966). Toward a theory of instruction. Cambridge, Mass.: Belkapp Press.
- Guilford and Hoepfner, R. (1971). The analysis of intelligence. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Polya, G. (1957). How to solve it. 2nd ed. New York: Doubleday & Company.
- Weir, J. (1974, April). Problem solving is every body' s problem. The Science Teacher. 4: 16 – 18.